אלא מ"ל ממונה עליה כרבי חגיגה בן תרדיון · פי' מאמן כמותו לבל לדיק כמותו ולא הכא נבחים דבימי אמוראים לא היו לדיקים כמותו ולהכי נקט ר' חגיגה בן תרדיון משום מעשה שבא לידו דאמר פ"ק דמסכת ע"ז (דף יז:) מעות פוריס נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים וכן בפרק במה טומנין (שבת דף מט· וש"ס) דאמר תפילין לריכין גוף נקי לאלישע לא לדיק כאלישע קאמר אלא גוף נקי שידע ליזהר שלא ישן בהם ושלא יפיח בהם קאמר ולא נקט אלישע אלא משום דאתרמיא ביה ניסא:

עליונים למטה ותחתונים למעלה · פי' ר"ח דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוך הייט שראה שמואל דהוה יתיב קמיה דרב יהודה תלמידיה משום דמיהה בשמואל בפר' במה בהמה (שם דף יה:) גבי ההיא איתתא דאתיא וטחא קמיה דשמואל ולא אלגנא בה מ"ל רב יהודה ליה ליה למר לוטש לחוט מזמנקת לל וגו': **ויבא** ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם וגו' · ואותה שעה עשה לדקה שהיה (ד)מקנא להקב"ה מ"ל שהיה מחיר את ירמיה מן הזיקים כדכתיב התם: ולא

נותנה ואינו יודע למי נותנה · כדמסיים בסיפיה יתנה בכיס של גבאי לדקה: דרב שוקבא ור' אבא במס' כתובות (דף סז:) מר שוקבא הוה שדי לעניים דשבבותיה כל יומא ארבעה זוזי בציטרא דשבא הרי שהעני איט יודע ממי טטלה והא יודע למי נותנה ור' אבא הוה לייר תיריה אור בסודליה ושדי לאתוריה וממלית נפשיה לביתי עניי והעני טטלה ויודע ממי טטלה ואיט יודע למי נותנה: **לדבר מלוס** · לפני תמימים: **אמר לו בני חטא** · אם בחת לשלחת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה: **כנגד זקניו כבוד** · לאתם שאולקין להם כבוד בעולם הזה מחמת חכמת זקנתם: **עליונים למעס** · לאתם שהם עליונים כלן מחמת עושרן ראיתי שם שהם למטה: **ותחתונים למעלה** · ראיתי עניים שהם ביניט שפלים שם ראיתים תשובים: **ואמר** · בעלי תורה היאך אתיקן היאך יש תשובתיט: **כי סיני.** דאיתיקן הכא תשובים וכבדים הכי איתיקן התם: **סרוני מלכות וחו לא.** כלומר הך מלחמה לתורה הוא דהוי בהו שהרגנו הליסטים קדוש השם וחו לא הוה בהו: **סרוני לוד** · לוייטוס ופפוס אתיס שהרגם (*טורטוסרופוס) הרשע בלודקיא דלתמרינן במסכת תענית (דף יח:) על ידי גזירה שגזרה על ישראל להשמיד על שמלאת בת מלך הרומה ותקדו את ישראל עליה ועמדו אחיהו הללו ואמרו מה לכם עם ישראל אתו הרגנוה: **כ"ז לדיק גמור.** על דבר זה ומתשבה זו: **כאן בישראל וכאן בעובד כוכבים** · ישראל דעתן לשמים בין יהיה בין לא יהיה איט מהרהר אחר מדת הדין אבל עכו"ם איט נותן אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט: **יוס עברס סיוס סטוא** · ביום הדין משמתי בגבולאת לפניה: **סמודעי** · מהר המודעי היה: **ויבא ויעש כ' כאשר דבר כי חטאתם לה' וגו'** · בגחזאתן ישראל לבבל: **כיצד קלירה מעברנס** · כשתכלה זכות שביקן ויבא לחוטיה מעשה לדקה שלהן לא ישבו: דלא

נותנה ואינו יודע למי נותנה ואינו יודע ממי נוטלה: נותנה ואינו יודע למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה לאפוקי מדרבי אבא, ואלא היכי ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה, מיתיבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים? ר"א אומר יפזר מעותיו לעניים, ר' יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוה. א"ר אליעזר בן יעקב אומר לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא אמרינן דממני עלה כר' חנניא בן תרדיון. א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע במה תרום קרן ישראל: אמר לו בכי תשא. א"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה? אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. רבי אבא אמר מהבא הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים. מה טעם מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו? משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים. א"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא? אמר להם כל שכנגד זקניו כבוד. כי הא דאוסף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית? א"ל עולם הפוך ראיתי: עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל-עולם ברור ראית, ואנן היכי חזיתינן? [א"ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם, ושמעתי שהיו אומרים: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, מאן נינהו? אליעזר ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ורו לא, פשיטא, הבלאו הכי נמי? אלא הרוגי לוד. תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת נענה רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו אחד בארץ, וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא לרדיפת שנאמר להן מלכא מלכי ישפר עליך ותחנין בן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר ויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חטאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה נענה רבי חנניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי חנניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולעכו"ם חטאת מכלל דהוא נמי אמר, מאי היא? דתניא אמר להם רבן יוחנן בן זכאי כשם שהחטאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו שדרינהו קמיה דרבא וקבלינהו משום שלום מלכות, שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה קבלה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות, ורבי אמי נמי משום שלום מלכות? דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים, ורבא נמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו, ור' אמי דאיקפד הוא דלא

צב א ב מיי' פ"י מהל' מתנות עניים הלכה מ סמג עשין קסד טוש"ע י"ד סי' רמט סעיף ז:

צג ג ד מיי' שם פ"מ הלכה ע סמג שם טוש"ע י"ד סימן רמד סעיף ב:

נוטא 3 דקה האובחרת

מבנך △ מ"הגות מ"ז ר' אבהו בשבח 3 דקה ואול

נוטא מעשה טבו ר' יוסף בריה דר' יהושע ראה אזלא האשת וחנן לבאן ותיאר אזלא דמין ראיתי

נוטא/אבנ נענה ◇ רב... פנ"מ מ"ז ר"ב ר"ג לתאיר לטאוז הסבר הסיוק "דקה" תרומת גי' וחסד לאומים חטאת"

נוטא איפרא הורמיז מלחם כסף ר' אמי לא קבלם ורבא קבלם

נוטא 3 דקה האובחרת

מבנך △ מ"הגות מ"ז ר' אבהו בשבח 3 דקה ואול

נוטא מעשה טבו ר' יוסף בריה דר' יהושע ראה אזלא האשת וחנן לבאן ותיאר אזלא דמין ראיתי

נוטא/אבנ נענה ◇ רב... פנ"מ מ"ז ר"ב ר"ג לתאיר לטאוז הסבר הסיוק "דקה" תרומת גי' וחסד לאומים חטאת"

נוטא איפרא הורמיז מלחם כסף ר' אמי לא קבלם ורבא קבלם

רבינו גרשום

בתפלה: ואינו יודע למי נותנה. לאפוקי ממר עוקבא דסנח לצדקה אצינורא דרשא של עני העני לא היה יודע מי נתנה שם ומר עוקבא יודע איזה עני נטלה · נטלה העני ואינו יודע ממי נטלה. לאפוקי דר' אבא דצייר בסרדיה ומשלילו לאחוריו ואתי עני ישרי ושקל. עני היה יודע ממי נטל ור' אבא אינו יודע איזה עני נטלה: יתן לארנקי של צדקה ולא ידע העני מי נתן והנותן לא ידע מי נטל: ישמח אשתו בדבר מצוה · שיפקדנה שלא בזמן עונה: אלא א"כ ממונה עליה כר' חנינא בן תרדיון שהיה אדם גדול והיה יודע לבדוק למי יתן אלמא (דלא) [דאי לא] מצינן למשכח ממונה כגון זה. הוא עצמו משדר ונותן. כי אמרינן נמי דיתן לארנקי בשיש ממונה עליה כר' חנינא בן תרדיון · אי לא יפזר הוא עצמו: אמר לו בכי תשא. משום דכתי' שם ונתנו איש כופר נפשו: אמר להן כל שכנגד זקניו כבוד. זה שקנה חכמה כלומר משום עושרו: עליונים בשביל חכמתו ולא לטמה כלומר אותן שהן עליונים בעולם הזה בשביל עשרם ולא בגין חכמתם ושם בעולם הבא שרוין למטה: ותחתונים בעולם הזה שהם חכמים וסמכינן ובני מעשים טובים לא השיבו הבא. לעולם הבא שרוין למעלה: ואגן מאי כלומר איך תלמידי חכמים (האיך) ורשבין אותם שם: כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם והיינו נגד זקניו כבוד: ותלמודו בידו. בגירסא: ר' עקיבא ועשרה חבריו. פשיטא כלומר בלא זכותא דהריגה דהוו צדיקין גמורים: הרוגי לוד שעשם אות נמצאת בת מלך הרומה ומשלכת ברחוב ולא נורע מי הרגה וחשדו לכל היהודים ורצה המלך לשלח יד בכולן עד שבאו שנים וסמרו עצמן ואמרו שהן הרגוה והצילו את כולם הרגוה: כאן בישראל. ודאי סגלאותא היא דאעפ"כ לבו לשמים לשם מצוה אבל הרבה אומות אין עושין אלא לצורך עצמן ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדקה כו': ויבא ויעש וגו' כי האי נונא מתרגם אותן. ור' נחניא דדיש הכי צדקה תרומם ישראל וחסד דמשים ישראל. וחסד לאומים חטאת הוא להן ר"ג דדיש והאי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר' אמי דהוי נבאי ליתנם לצדקה: איקפד על רבא דקבלינהו: אמר לית ליה לרבא ביבש קצירה תשברנה ומגרש אותם מחמאתם תשבר זרועם נשים באות מאירות כגון אריתי מורי כלומר שאפי' הנשים (אין) יכולין למשול בם והיכי עביד רבא דקבל צדקה מהן להמשך מלכותן בזכות הצדקה: ור' אמי דאיקפד לא

הגהות הב"ח

(א) גמרא כי מא דלב יוסף בריה דל' יהושע: (ב) שם סלגא זו לצדקה: (ג) שם שדרמינהו קמיה דלבא: (ד) תוס' ד"ה ויבא וכו' עשה לדקה כמקנא לשקליס:

מסורת הש"ס

א) פ"ז דף יח: ב) [נע"י ליתא רבא]: ג) פסחים כ: [וכש ליתא] כי הא דיוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד כי הדר א"ל כו'] ד) [מ"ק כמ: לתוספת עז:]: ה) ס"ל דהא איכא מעשים טובים בלאו ה"נ אלא כו': ו) ס"ל לפי שאין עושין כו' וכן בכולן: ז) פסחים מ: ל"ס ד: ח) [לקמן עמ: ע"ב] ע"ז יח:

---

* אחרי הסיגרת ביאה מאשיבה דא פיוטי התנאים זו פסיקי חרוק הסוגרים ביאה מקום זו כלומר זכרי כן לדינין בדקה הנמן זמא מאזנת מאזנת.

דניאל/ז:כ ד

מבלי כל/כ ד

* סוף דאמר א' לפניה ל

ירמיה מ"ל

יפעיה כז/ו

* ל"ד סוף ת.

* איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו שדרינהו קמיה דרבא וקבלינהו משום שלום מלכות, שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה קבלה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות, ורבי אמי נמי משום שלום מלכות? דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים, ורבא נמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו, ור' אמי דאיקפד הוא דלא